

Okul Öncesi Dönemdeki Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerinin Öğretmen Görüşlerine ve Alanyazın Taramasına Dayalı Olarak Belirlenmesi

Serhat ODLUYURT, E. Sema BATU**

Öz

Bu araştırmanın genel amacı, okul öncesi dönemde kaynaştırma ortamına yerleştirilecek gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların sahip olmaları beklenen kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin, öğretmen görüşlerine ve alanyazına dayalı olarak belirlenmesidir. Araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin, anaokuluna yerleştirilen gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların sahip olmasını beledikleri birinci ve ikinci derecede öncelikli kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin neler olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir anket geliştirilmiş ve okul öncesi dönemde görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır. Anket uygulamasının ardından, alanyazın taraması yapılmış ve okul öncesi dönemdeki kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin neler olduğu belirlenmiştir. Hem öğretmenlerin belirttiği hem de alanyazından ulaşılan beceriler sıralanmış işlevsel olarak benzeyenler gruplanmıştır. Bu araştırmada belirlenen kaynaştırmaya hazırlık becerileri gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların kaynaştırma ortamında başarılı olabilmesi için gerekli becerileri belirlemeye yönelik yürütülen araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Okul Öncesi Eğitim, Kaynaştırma, Gelişimsel Yetersizlik, Kaynaştırmaya Hazırlık Becerileri.

* Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü Öğretim Üyesi.

Yrd. Doç. Dr. Serhat ODLUYURT

Anadolu Üniversitesi,
Engelliler Araştırma Enstitüsü,
26470, Eskişehir.
Elektronik Posta: syildiri@anadolu.edu.tr

Yayın ve Diğer Çalışmalarından Seçmeler

Tekin-Iftar, E., Kircaali-Iftar, G., Birkan, B., Uysal, A., **Yıldırım, S.**, & Kurt, O. (2001). Using constant time delay to teach leisure skills to children with developmental disabilities. *Mexican Journal of Behavior Analysis*, 27, 337-362.

Yıldırım, S. ve Tekin-Iftar, E. (2004). Akranların sunduğu sabit bekleme süreli öğretim gelişimsel geriliği olan öğrencilere tanıtıcı levhaların öğretiminde etkili midir? *Özel Eğitim Dergisi*, 3, 67-84.

Yrd. Doç. Dr. E. Sema BATU

Anadolu Üniversitesi,
Engelliler Araştırma Enstitüsü,
26470, Eskişehir.
Elektronik Posta: esbatu@anadolu.edu.tr

Yayın ve Diğer Çalışmalarından Seçmeler

Batu, S. (2008). Caregiver-delivered home-based instruction using simultaneous prompting for teaching home skills to individuals with developmental disabilities. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 43, 541-555.

Cavkaytar, A., **Batu, S.**, & Çetin, O. B. (2008). Perspectives of Turkish mothers on having a child with developmental disabilities. *International Journal of Special Education*, 23, 101-110.

Okul Öncesi Dönemdeki Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerinin Öğretmen Görüşlerine ve Alanyazın Taramasına Dayalı Olarak Belirlenmesi

Serhat ODLUYURT, E. Sema BATU

Her bireyin içinde bulunduğu topluma uyum sağlamak ve yaşadığı toplumun bir parçası olabilmek için eğitime gereksinimi vardır. Normal bireyler gibi gelişimsel yetersizlik gösteren bireylerin de topluma katılmaları ve kabul görmeleri günlük yaşamda yer alan pek çok beceriyi yerine getirebilmelerine bağlıdır. Özellikle bireyin yaşamında büyük önem taşıyan erken çocukluk yıllarında eğitime başlama, daha sonraki eğitim kademeleri için bir temel oluşturacaktır. Çocuğun daha geç dönemde, örneğin ilköğretime başladığında, bir engele sahip olduğunun fark edilmesi gelişimi açısından çok önemli olan erken çocukluk yıllarının iyi değerlendirilememesi anlamına gelmektedir (Avcı ve Ersoy, 2002)

Okul dönemine kadar olan sürenin, özellikle farklı öğrenim gereksinimleri olan çocuklar açısından bir kayıp olmaması için okul öncesi dönemde de birtakım özel düzenlemelere gereksinim duyulmaktadır (Varlıer, 2004). Normal gelişim gösteren bireyler, kendilerine sağlanan öğrenme olanaklarını kullanarak bilişsel ve psikomotor alanlarla ilgili temel bilgi, beceri ve tutumları gelişimlerinin doğal bir sonucu olarak kazanabilmektedirler. Oysa gelişimsel yetersizlik gösteren bireylerin kendilerine sağlanan öğrenme olanaklarından yararlanabilmeleri normal bireyler kadar kolay olmamaktadır. Gelişimsel yetersizlik gösteren bireyler, öğ-

renim hayatları süresince farklı yaş dönemlerinde farklı ortamlara yerleştirilmektedirler (Cavallaro ve Haney, 1999).

Yapılan çalışmalarda zihinsel gelişimin hayatın ilk üç yılında çok yoğun olduğu ve hızla devam ettiği belirtilmiştir. Gelişimsel yetersizlik gösteren çocuk, ilköğretim dönemine gelmeden belirlenir ve erken eğitim almaya başlarsa karşılaşılabileceği olası başarısızlıklar önlenir ya da etkileri en aza indirilir (Gomby, Lerner, Stevenson, Lewit ve Behrman, 1995 ten aktaran Lerner, Lowenthal ve Egan, 1998, s. 262).

Gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklar için erken eğitimde önemli dönem noktası da okul öncesi dönemde kaynaştırma ortamına yerleştirilirken yaşanmaktadır. Çocuk bu dönemde anaokuluna kaynaştırılmaktadır (Chandler, 1993).

Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencinin gerekli destek hizmetler sağlanarak tam ya da yarım zamanlı olarak kendisi için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olan normal eğitim sınıflarında eğitim görmesidir (Kırcaali-İftar, 1992). Okul öncesi dönemdeki kaynaştırma uygulamalarında üzerinde durulması gereken önemli unsurlardan biri de kaynaştırmaya hazırlık becerileridir. Kaynaştırma uygulamasının başarıya ulaşabilmesi için kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin belirlenmesi ve çocuklara öğretilmesi gerekmektedir. Ayrıca, bu çocukların okula hazır olması için yeterli dil-konuşma becerilerine, öz bakım becerilerine ve sosyal becerilere sahip olması gerekmektedir (Atwater, Orth-Lopes, Elliot, Carta ve Schwartz, 1994'ten aktaran Jewett, Tertell, King-Taylor, Parker, Tertell, ve 1998, s. 330; Guralnick, 2001; Odom ve Diamond, 1998).

Kaynaştırmaya hazırlık becerileri alanyazındaki çalışmaların bir kısmında "sınıf içi kritik beceriler" (classroom survival skills) olarak geçmektedir. Ayrıca öncelikli sosyal/davranışsal ve uyumsal beceriler olarak açıklanmaktadır (Noonan ve McCormick, 1993; Rule, Fiechtel ve Innocenti, 1990; Salisbury ve Vincent, 1990). Çocuğun bu becerilere sahip olması okul öncesi eğitim kaynaştırma ortamında başarılı olabildiğini, grup düzenlemesine uyum sağlayabildiğini, yeni becerileri öğrenebildiğini ve arkadaş edinebildiğini kolaylaştırmaktadır (Anderson-Inman, Paine ve Deuchman, 1984'ten aktaran Sainato ve Lyon, 1989, s. 308; Conn-Powers, Ross-Allen ve Holburn, 1990; Hains, 1992; Kemp, 2003; Kemp ve Carter, 2006).

Okul öncesi dönemde gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların geçiş yapacağı bir sonraki ortam için gerekli kritik becerilerin neler olduğu

nu belirlemek ve bu becerileri öğretmek amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Conn-Powers ve diğ., 1990; Fowler, Haines ve Rosenkoetter, 1990; Hains, 1992; Rule ve diğ., 1990; Vincent ve diğ., 1980'den aktaran Noonan ve McCormick, 1993, s. 360).

Okul öncesi dönemde kaynaştırma ortamına geçiş yapan çocuklarda bulunması gereken beceriler için yapılan öğretim; çevresel düzenlemele-re, materyallerin tanıtılmasına, yetişkin yönergelerine ve ipuçlarına dayanmaktadır. Çocuklara bu becerilerin öğretimi kapsamında yaygın kullanılan ipuçlarının öğretilmesi ve davranışları sonucunda doğal pekiştiricilere ulaşmalarını kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılması gereklidir. Örneğin, gelişimsel yetersizlik gösteren çocuğa, sınıf düzenini takip etmesi öğretiliyorsa akranlarına sunulan ipuçlarını izlemesi sağlanarak ve yetişkini dinleyerek benzer durumlarda onun aynı tepkiyi vermesi öğretimin bir parçasını oluşturabilir. Çocuğun doğal pekiştiricilere nasıl ulaşacağını bilmesi, öğrenilen becerilerin genellenmesine ve kalıcılığının sağlanmasına yardım edecektir (Cavallaro ve Haney, 1999; Klein, Cook ve Richardson-Gibbs, 2001; Noonan, Ratokalau, Lauth-Torres, McCormick, Esaki, ve Calybaugh, 1992).

Kaynaştırma ortamına geçiş yapan çocuklara öğretilmesi gereken becerileri belirlemek için Sainato ve Lyon (1989)'a göre çocuk sınıfa yerleştirildikten sonra, öncelikle gözlem yapıp çocuğun okuldaki gününü nasıl geçirdiği belirlenmelidir. Rule ve arkadaşları (1990) ise öğretmenler tarafından ipuçlarını kullanarak ve pekiştiriciler sunarak becerilerin gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklara öğretilebileceğini, bu şekilde çocuğun anaokuluna uyumunun daha kolay olacağını ve öğretmenin de çocuklarla çalışırken rahatlayacağını belirtmişlerdir. Çocuklara sınıf içinde öğretilecek bu beceriler, çocuğun kaynaştırma ortamının beklentilerine, rutinlerine, programına ve pekiştiriciler uygulamalarına yönelik davranışsal ve sosyal beceriler olup akademik becerileri kapsamamaktadır. Bu gerekli becerilerin öğretilmesi sonucunda çocuğun bağımsızlığının artması ve kendi kendine yeterli hâle gelmesi kaynaştırma ortamına uyum sağlamasını kolaylaştıracaktır (Guralnick, 2001; Hains, 1992).

Noonan, ve diğ., (1992) çalışmalarında kaynaştırma öncesinde çocukların sahip olmaları gereken becerileri en iyi belirleyecek ve öğretim sürecini yönlendirecek kişilerin hem özel eğitim öğretmenleri hem de kaynaştırma ortamında çalışan öğretmenler olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerden bu bilgileri edinmek için öğretmenlerle yapılan görüşmeler, sınıf içinde yapılan gözlemler ve daha önceden öğretmen gö-

rüşlerine göre belirlenen becerilerden oluşan kontrol listeleri ve beceri tanımları kullanılmışlardır. Rule ve arkadaşları (1990) ise çocuğun daha önceden devam ettiği özel eğitim sınıfının programının aşamalı olarak zorlaştırılarak ve programa değişik etkinlikler eklenerek, çocuğun yerleşeceği kaynaştırma ortamına hazırlanabileceğini belirtmişlerdir. Hains (1992) yürüttüğü araştırmada yaşları 5-6 arasında değişen gelişimsel yetersizlik gösteren on bir çocuğa kaynaştırmaya hazırlık becerilerinden etkinliğe katılım ve bağımsız çalışma becerilerinin öğretimini yapmıştır. Ardından bu becerilerin öğrenilmesinin okuma etkinliklerini bağımsız tamamlamaya etkilerini değerlendirmiştir. Chadwick ve Kemp (2002), yürüttükleri araştırmada 655 özel eğitim öğretmeni ve okul öncesi öğretmenine anket uygulamışlar ve bu ankette kaynaştırmaya hazırlık becerilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Son olarak Kemp ve Carter (2005) da yaptıkları araştırmada, başarılı kaynaştırma uygulaması yürütmek için daha önce belirlenen kaynaştırmaya hazırlık becerilerini sıralamışlardır. Ardından belirlenen becerilerde çocukların performansları ve öğretmenlerin başarılı kaynaştırmaya ilişkin görüşleri ile seçilen becerilerin ilişkisini incelemiştir. Okul öncesi dönemdeki kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin alanyazın incelendiğinde, kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin belirlenmesine ve öğretim önerilerine ilişkin yukarıda sıralanan çalışmalar görülmüştür.

Okul öncesi dönemde kaynaştırma ortamları, gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklara daha fazla fırsat sunarak akademik becerileri daha hızlı edinmelerini, sosyal, iletişimsel, bilişsel ve devinsel gelişim alanlarında gelişimlerinin akranlarını model alarak daha hızlı olmasını ve usta oyun becerileri sergilemelerini sağlamaktadır (Conn-Powers ve diğ., 1990; Odom ve Diamond, 1998; Kemp ve Carter, 2000). Ancak, ülkemizde kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin ayrıca ele alınıp öğretiminin planlanmaması, gelişimsel yersizliği olan çocukların geçiş yaptıkları kaynaştırma ortamından yeterli düzeyde yararlanamamalarına ve sınıf ortamında sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır.

Yabancı alanyazın incelendiğinde kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yer almaktadır. Ancak eğitim sisteminin farklı olması, sağlanan destek hizmetlerin miktarı, öğretmenlerin tutumları vb. özellikler nedeniyle bu becerilerde kültürel bazı farklılıklar görülmektedir. Buradan yola çıkıldığında, ülkemizde okul öncesi dönemdeki kaynaştırmaya hazırlık becerilerini belirlemek amacıyla öğretmen görüşlerinin belirlenmesine gereksinim duyulması nedeniyle araş-

tırmada öncelikle okul öncesi dönemdeki öğretmenlerin kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin görüşleri belirlenmiş ve alanyazın taraması sonucu ulaşılan becerilerle bir araya getirilmiştir.

Yukarıda belirtilen gereksinimlerden yola çıkılarak planlanan bu araştırmanın genel amacı, okul öncesi dönemde kaynaştırma ortamına yerleştirilecek gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin öğretmen görüşlerine ve alanyazına dayalı olarak belirlenmesidir. Buna dayalı olarak araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Sınıfına gelişimsel yetersizlik gösteren çocuk yerleştirilecek/yerleştirilmiş okul öncesi öğretmenlerinin;

- okul öncesi dönemde gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların sahip olmalarını bekledikleri birinci derecede öncelikli kaynaştırma hazırlık becerilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- okul öncesi dönemde gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların sahip olmalarını bekledikleri ikinci derecede öncelikli kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- okul öncesi dönemde gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların sahip olmalarını bekledikleri kaynaştırmaya hazırlık becerileri ve alanyazında yer alan beceriler benzerlik göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma betimsel olarak anketler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Betimsel araştırmalar, bir konuda hâlihazırdaki durumu saptamayı hedefleyen araştırmalardır. Anket araştırmalarında farklı veri toplama yolları vardır. Anket araştırmalarında da, araştırma amacı ile ilgili bir dizi sorudan oluşan bir anket oluşturur. Örnekleme yer alan katılımcılar anketteki ilişkin soruları yanıtlamaları sağlanır. Anket uygulaması e-mail ve telefonla olabileceği gibi birebir görüşmeler yoluyla da olabilir (Creswell, 2005). Bu araştırmada araştırmacı tarafından öğretmenler ile kişisel görüşmeler yapılarak anketler uygulanması planlanmıştır.

Bu araştırmada anketi hazırlamak amacıyla öncelikle konuyla ilgili ayrıntılı bir alanyazın taraması yapılmıştır. Okul öncesi dönemdeki kaynaştırma uygulamalarına ilişkin daha önceden yapılmış betimsel çalışmalar incelenmiştir. Ardından, anket hazırlama ilke ve kurallarına uygun olarak dokuz tanesi kapalı uçlu, üç tanesi açık uçlu olmak üzere on

iki sorudan oluşan “Okulöncesi Dönemde Gelişimsel Yetersizlik Gösteren Öğrencilerin Sahip Olması Gereken Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerine Yönelik Görüş Belirleme Anketi” (Ek 1) hazırlanmıştır. Ardından, hazırlanan anket için uzman görüşü alınmış ve uzmanlar tarafından önerilen değişiklikler yapılmıştır.

Katılımcılar

Araştırma grubunu, Eskişehir ilinde bulunan 36-72 aylık çocuklara eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Ardından bu okullarda görev yapan ve çalışmaya katılmak için gönüllü olan 48 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. İzleyen bölümde anket verilerine ilişkin açıklamalarının ardından alanyazına dayalı olarak belirlenen kaynaştırmaya hazırlık becerileri ve anket sonucunda ortaya çıkan becerilerin birleştirilmesine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Katılımcı Özellikleri

Anket uygulaması sırasında öğretmenlerin demografik bilgilerine ilişkin veri toplanmıştır. Öncelikle öğretmenlerin mezun oldukları okullar belirlenmiştir. Otuz üç okul öncesi öğretmeni (% 69) farklı üniversitelerin dört yıllık fakültelerinden mezun olmuşlardır. Yedi öğretmen (% 15) Açıköğretim Fakültesi (AÖF) Okul Öncesi Öğretmenliğinden henüz mezun olmamıştır. Üç öğretmen (% 6) ön lisans programından, dört öğretmen (% 8) ise meslek lisesi çocuk gelişimi bölümünden mezun olmuştur. Bir öğretmen (% 2) de Anaokulu Meslek Edindirme Programı'na katılmış ve sertifika almıştır.

Katılımcıların mesleki deneyim sürelerine baktığımızda ise 30 öğretmenin (% 63) 0-5 yıl arasında, 12 öğretmenin (% 25) 6-10 yıl arasında, beş öğretmenin (% 10) 11-15 yıl arasında, bir öğretmenin ise 16 ve daha fazla yıl arasında değişen mesleki deneyime sahip olduğu görülmektedir.

Anket uygulamasına katılan okul öncesi öğretmenlerden 40 (% 83)'i eğitimleri sırasında gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklarla ilgili ders almıştır. Sekiz öğretmenin (% 17) ise öğrenimleri sırasında konuyla ilgili ders almadıkları belirlenmiştir. Eğitimleri sırasında gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklarla ilgili ders alan 40 öğretmenden, 32 öğretmen (% 80) “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar”, dört öğretmen (% 10) “Özel Öğretim Yöntemleri”, bir öğretmen (% 2,5) “Zihin Engellilerin Eğitimi”, bir öğretmen (% 2,5) “Çocuk Gelişimi”, birer öğretmen de (% 2,5)

“Çocuk Ruh Sağlığı” ve (% 2,5)“Okul öncesi Dönemde Kaynaştırma” derslerini almışlardır.

Anket uygulamasına katılan öğretmenlerden sadece ikisi (% 4) gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklarla ilgili (kaynaştırmada rehberlik kursu ve okul öncesi dönemde kaynaştırma) hizmet içi eğitim almışlardır. Diğer katılımcıların (% 96) hizmet içi eğitim alma geçmişi yoktur.

Anket uygulamasına katılan 23 öğretmenin (% 48) sınıfında gelişimsel yetersizlik gösteren çocuk vardır ve 25 öğretmenin (% 52) sınıfında ise gelişimsel yetersizlik gösteren çocuk yoktur. Sınıfında gelişimsel yetersizlik gösteren çocuk olduğunu belirten 23 öğretmenin yedisinin sınıfında (% 30) zihinsel yetersizliği olan çocuk, yedi sınıfta (% 30) otistik çocuk, dört sınıfta (% 17) dil ve konuşma güçlüğü olan çocuk, iki sınıfta (% 9) işitme yetersizliği olan çocuk, iki sınıfta (% 9) ortopedik yetersizliği olan çocuk ve son olarak bir sınıfta da (% 5) öğrenme güçlüğü olan çocuk bulunmaktadır.

Sınıfında gelişimsel yetersizlik gösteren çocuk bulunan 12 öğretmen (% 52) destek hizmeti almakta, 11 öğretmen (% 48) ise destek hizmeti almamaktadır. Destek hizmet alan yedi öğretmen (% 58) çocuğun devam ettiği özel rehabilitasyon merkezindeki öğretmeninden, üç öğretmen (% 25) çocuğun üniversitede destek hizmet aldığı kurumdan, iki öğretmen (% 17) okul psikologundan destek hizmet almaktadır. Sınıfında gelişimsel yetersizlik gösteren çocuk bulunan 16 öğretmen (% 70) sınıfındaki gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların akademik, davranışsal özelliklerine ilişkin bilgi sahibidir, yedi öğretmen (% 30) ise bilgi sahibi değildir.

Sınıfında gelişimsel yetersizlik gösteren çocuk bulunan altı öğretmen (% 38) bu çocuklar ile ilgili bilgiyi kendi çabası ile edinmiş, beş öğretmen (% 31) çocuğun ailesinden bilgi edinmiştir. Üç öğretmen (% 19) çocuğun üniversitede devam ettiği kurumdan, son olarak iki öğretmen ise (% 12) çocuğun devam ettiği özel rehabilitasyon merkezinden bilgi aldığını belirtmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada anketi hazırlamak amacıyla öncelikle konuyla ilgili ayrıntılı bir alanyazın taraması yapılmıştır. Okul öncesi dönemdeki kaynaştırma uygulamalarına ilişkin daha önceden yapılmış betimsel çalışmalar incelenmiştir. Ardından, anket hazırlama ilke ve kurallarına uygun olarak dokuz tanesi kapalı uçlu, üç tanesi açık uçlu olmak üzere on

iki sorudan oluşan “Okulöncesi Dönemde Gelişimsel Yetersizlik Gösteren Öğrencilerin Sahip Olması Gereken Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerine Yönelik Görüş Belirleme Anketi” hazırlanmıştır. *Ardından, hazırlanan anket için uzman görüşü alınmış ve uzmanlar tarafından önerilen değişiklikler yapılmıştır.* Anket uygulamasından önce bir okul öncesi öğretmenliği son sınıf öğrencisine ankette yer alan sorular sorulmuş ve anlaşılmayan sorular olup olmadığı belirlenmiştir. Ardından anketlerin uygulanması aşamasına geçilmiştir. Anketin uygulama sürecine ilişkin açıklamalar izleyen bölümde açıklanmaktadır.

Araştırma Verilerinin ve Gözlemciler Arası Güvenirlik Verilerinin Toplanması

“Okulöncesi Dönemde Gelişimsel Yetersizlik Gösteren Öğrencilerin Sahip Olması Gereken Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerine Yönelik Görüş Belirleme Anketi”nin amacına uygun biçimde uygulanabilmesi için, anketi hazırlayan araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Araştırmacı tüm okulları ziyaret ederek programı uygun olan öğretmenlerle aynı gün görüşmüş, ancak araştırmacının gittiği saatte uygun olmayan öğretmenlerden görüşebilecekleri gün ve saat için randevu almıştır. Bazı okullarda sabahçı öğleci gruplar olduğu için her iki gruptaki öğretmenlerle görüşebilmek için farklı saatlerde okul ziyaretleri yapılmıştır.

“Okulöncesi Dönemde Gelişimsel Yetersizlik Gösteren Öğrencilerin Sahip Olması Gereken Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerine Yönelik Görüş Belirleme Anketi”nde, okul öncesi dönemdeki öğretmenlerin sınıflarında eğitim alan veya alacak olan gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların sahip olmasını bekledikleri birinci ve ikinci öncelikli beceriler belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından frekansları belirlenen beceriler sıralanmıştır. Becerilerin frekanslarına ve sıralamasına ilişkin görüşme kodlama anahtarı hazırlanmıştır. Bağımsız gözlemci her anketi ayrı ayrı inceleyip her öğretmenin belirttiği birinci ve ikinci öncelikli becerilere ilişkin görüşme kodlama anahtarını doldurmuştur. Buna dayalı olarak, araştırmanın birinci aşamasına ilişkin gözlemciler arası güvenirlik verileri hesaplanırken, tüm görüş birlikleri ve görüş ayrılıkları toplanmıştır. “görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı x 100” (Richards, Taylor, Ramasamy, Richards 1999; Tekin ve Kırcaali-İftar, 2004). formülü kullanılarak hesaplanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların, sahip olmasını bekledikleri birinci derecede öncelikli becerilere ilişkin

gözlemciler arası güvenilirlik sonucu % 84 olarak belirlenmiştir. İkinci derecede öncelikli becerilere ilişkin gözlemciler arası güvenilirlik sonucu ise % 86 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Anket ve görüşme sorularının analizinde frekans ve yüzde hesaplaması gibi betimsel analiz teknikleri kullanılabilir (Creswell, 2005). Kapalı uçlu sorular analiz edilirken her bir sorudaki her bir seçeneğin kaç kişi tarafından işaretlendiği sayılarak her seçeneğin frekansı belirlenir. Tek bir seçeneğin işaretlenmesi ile yanıtlanması gereken sorularda her bir seçeneğin işaretlenme yüzdeleri belirlenir. Birden fazla seçeneğin işaretlenebildiği sorularda, toplam yüzdenin % 100 üzerine çıkabilmesi nedeniyle yüzde hesaplaması yapmayıp her bir seçeneğin kaç kişi tarafından işaretlendiğini belirten frekansları vermek daha uygun olacaktır (Creswell, 2005; Tekin ve Kırcaali-İftar, 2004)

Buna dayalı olarak, öğretmenlerin hem açık uçlu hem de kapalı uçlu anket sorularına verdikleri yanıtların frekansları hesaplanmıştır. Anketteki sorulardan elde edilen bilgileri gösteren tablolar ve ilgili frekanslar bulgular bölümünde yer almaktadır.

Bulgular

Bu bölümde uygulanan anket sonucunda ulaşılan birinci ve ikinci öncelikli beceriler, belirlenen kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin frekanslarını gösteren tablolar, alanyazın taraması sonucunda ulaşılan kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin tabloları ve tablolara ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Gelişimsel Yetersizlik Gösteren Çocukların Sahip Olmasını Bekledikleri Birinci Derecede Öncelikli Beceriler

“Okulöncesi Dönemde Gelişimsel Yetersizlik Gösteren Öğrencilerin Sahip Olması Gereken Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerine Yönelik Görüş Belirleme Anketi” uygulamasına katılan öğretmenlerin sınıflarında eğitim alan ya da alacak olan gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklarla ilgili birinci derecede öncelikli olarak belirttiği yirmi ayrı beceri belirlenmiştir. Bu becerilerin neler olduğu ve kaç öğretmen tarafından belirtildiğine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sıralanmaktadır.

Tablo 1.*Birinci Derecede Öncelikli Beceriler*

Birinci derecede öncelikli beceriler	Öğretmen sayısı
1. Arkadaşları ile uyumlu olma	22
2. Kendini ifade etme	18
3. Öz bakım becerilerini kazanmış olma	14
4. Söylenileni anlama	14
5. Grup etkinliklerine sorunsuz katılma	13
6. Küçük kas becerilerine sahip olma	11
7. Psikomotor becerilere sahip olma	7
8. Saldırgan davranışlarının olmaması	7
9. Dikkat süresinin uzun olması	7
10. Yönergeleri takip etme	6
11. Verilen etkinliği tamamlama	5
12. Kurallara uyum sağlama	5
13. Sosyal açıdan ilişki kurma	4
14. Tuvalet eğitiminin olması	4
15. Dikkatini yöneltme	3
16. Bilişsel becerilere sahip olma	2
17. Paylaşma becerisine sahip olma	2
18. Çalışmaya istekli olma	1
19. İlgili ve meraklı olma	1
20. Duygusal tepkilerde aşırılığın olmaması	1

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenler tarafından birinci derecede öncelikli olarak en çok belirtilen becerinin “arkadaşları ile uyumlu olma” becerisi olduğu görülmüştür. Öğretmenler tarafından birinci derecede öncelikli olarak en az belirtilen becerilerin ise “çalışmaya istekli olma”, “ilgili ve meraklı olma”, “duygusal tepkilerde aşırılığın olmaması” becerileri olduğu görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Belirttiği Birinci Derecede Öncelikli Becerilerin Birleştirilmesi ve İsimlendirilmesi

Okul öncesi öğretmenler tarafından birinci derecede öncelikli olarak belirtilen ve işlevsel olarak birbirine benzer olan beceriler araştırmacı tarafından bir araya getirilerek Tablo 2’deki gibi düzenlenmiştir.

Tablo 2.

Birinci Derecede Öncelikli Olarak Belirtilen ve Araştırmacı Tarafından Yeniden İsimlendirilen Beceriler

Birleştirilen beceriler	Öğretmen sayısı	Araştırmacı tarafından yeniden isimlendirilen beceriler
Arkadaşları ile uyumlu olma + Sosyal açıdan ilişki kurma + Grup etkinliklerine katılma + Paylaşma becerisi	22+4+13+2=44	Arkadaşları ile birlikte sorun çıkarmadan grup etkinliklerine katılma
Yönergeleri takip etme + Söylenileni anlama	14+6=20	Yönergeleri anlayıp yerine getirme
Öz bakım becerilerini kazanmış olma + Tuvalet eğitiminin olması	4+14=18	Öz bakım becerilerine sahip olma
Psikomotor becerilere sahip olma + Küçük kas becerilerine sahip olma	11+7=18	Psikomotor gelişimini tamamlamış olma
Kendini ifade etme	18	Kendini ifade etme
Dikkatini yöneltme + Dikkat süresinin uzun olması	3+7=10	Etkinliklere yeterli düzeyde dikkatini yöneltme
Saldırgan davranışlarının olmaması + Duygusal tepkilerde aşırılığın olmaması	7+1=8	Sınıf içinde uygun davranışlar gösterme
Verilen etkinliği tamamlama + Çalışmaya istekli olma + İlgili ve meraklı olma	5+1+1=7	Verilen etkinliği uygun sürede ve şekilde tamamlama
Kurallara uyum sağlama	5	Sınıf kurallarına uyma
Bilişsel becerilere sahip olma	2	Gelişim düzeyine uygun bilişsel becerilere sahip olma

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenler tarafından birinci derecede öncelikli olarak belirtilen ve araştırmacı tarafından yeniden isimlendirilen beceriler görülmektedir. İşlevsel olarak birbirine benzerlik gösterenler araştırmacılar tarafından bir araya getirilmiştir ve hangi becerilerin bir araya getirildiği tabloda görülmektedir. Ayrıca, işlevsel olarak birbirine benzemediği düşünülen beceriler tabloda ayrı ayrı sıralanmıştır.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Gelişimsel Yetersizlik Gösteren Çocukların Sahip Olmasını Bekledikleri İkinci Derecede Öncelikli Beceriler

“Okulöncesi Dönemde Gelişimsel Yetersizlik Gösteren Öğrencilerin Sahip Olması Gereken Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerine Yönelik Görüş Belirleme Anketi” uygulamasına katılan öğretmenlerin sınıflarında eğitim alan ya da alacak olan gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklarla ilgili ikinci derecede öncelikli olarak belirttiği yirmi beş ayrı beceri belirlenmiştir.

Tablo 3.
İkinci Derecede Öncelikli Beceriler

İkinci derecede öncelikli beceriler	Öğretmen sayısı
1. Etkinliklere uygun şekilde katılma	17
2. Sınıf kurallarına uyma	15
3. Kendini ifade etme	12
4. Arkadaşları ile uyumlu olma	8
5. Yönergeleri takip etme	7
6. Söylenileni dinleme	7
7. Öz bakım becerilerine sahip olma	7
8. Dikkat süresinin uzun olması	6
9. Psikomotor gelişiminin tam olması	5
10. Tuvalet eğitiminin olması	5
11. Küçük kas gelişiminin tam olması	3
12. Saldırgan davranışlarının olmaması	3
13. Bilişsel gelişiminin tam olması	3
14. Paylaşma becerisinin olması	3
15. Grup oyunlarına katılma	2
16. Sosyal becerilere sahip olma	2
17. Çevresinin farkında olma	1
18. Büyük kas becerilerine sahip olma	1
19. İyi ve kötüyü ayırt etme	1
20. Kendine güvenli olma	1
21. Diğer öğrencilerle iletişim kurma	1
22. Kendi başına oyun kurma	1
23. Okuma yazma etkinliklerine katılma	1
24. Karşısına çıkan sorunlarla baş edebilme	1
25. Yemek ayırmama	1

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenler tarafından ikinci öncelikli olarak en çok belirtilen becerinin “etkinliklere uygun şekilde katılma” becerisi olduğu görülmüştür. Öğretmenler tarafından ikinci öncelikli olarak en az belirtilen becerilerin ise “çevresinin farkında olma”, “büyük kas becerilerine sahip olma”, “iyi ve kötüyü ayırt etme”, “kendine güvenli olma”, “diğer öğrencilerle iletişim kurma”, “kendi başına oyun kurma”, “okuma yazma etkinliklerine katılma”, “karşısına çıkan sorunlarla baş edebilme”, “yemek ayırmama” becerileri olduğu görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Belirttiği İkinci Derecede Öncelikli Becerilerin Birleştirilmesi

Okul öncesi öğretmenler tarafından ikinci derecede öncelikli olarak belirtilen ve işlevsel olarak birbirine benzer olan beceriler araştırmacı tarafından bir araya getirilmiştir.

Tablo 4.

İkinci Derecede Öncelikli Olarak Belirtilen Beceriler ve Araştırmacı Tarafından Yeniden İsimlendirilen Beceriler

Birleştirilen beceriler	Öğretmen sayısı	Araştırmacı tarafından yeniden isimlendirilen beceriler
Etkinliklere uygun şekilde katılma + Diğer öğrencilerle iletişim kurma + Gruba uyumlu davranma + Arkadaşları ile uyumlu olma	17+8+4+1=30	Arkadaşları ile birlikte sorun çıkarmadan grup etkinliklerine katılma
Sınıf kurallarına uyma	15	Sınıf kurallarına uyma
Yönergeleri takip etme + Söylenileni dinleme	7+7=14	Yönergeleri anlayıp yerine getirme
Tuvalet eğitiminin olması + Öz bakım becerilerini kazanmış olması	5+7=12	Öz bakım becerilerine sahip olma
Kendini ifade etme	12	Kendini ifade etme
Büyük kas becerilerine sahip olma + Küçük kas becerilerine sahip olma + Psikomotor becerilere sahip olma	5+3+1=9	Psikomotor gelişimini tamamlamış olma
Dikkat süresinin uzun olması	6	Etkinliklere yeterli düzeyde dikkatini yöneltme

Sosyal becerilere sahip olma + Paylaşma	2+3=5	Sınıf düzeyine uygun sosyal becerilere sahip olma
Saldırgan davranışlarının olmaması	3	Sınıf içinde uygun davranışlar gösterme
Bilişsel gelişimin tam olması	3	Gelişim düzeyine uygun bilişsel becerilere sahip olma
Diğer	7	

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenler tarafından ikinci öncelikli olarak belirtilen ve araştırmacı tarafından yeniden isimlendirilen beceriler görülmektedir. İşlevsel olarak birbirine benzerlik gösterenler araştırmacı tarafından bir araya getirilmiştir ve hangi becerilerin bir araya getirildiği tabloda görülmektedir. Ayrıca, işlevsel olarak birbirine benzemediği düşünülen beceriler tabloda “Diğer” başlığı altında toplanmıştır.

Öğretmenler Tarafından Hem Birinci Hem de İkinci Öncelikli Olarak Belirtilen Becerilerin Sıralanması

“Okulöncesi Dönemde Gelişimsel Yetersizlik Gösteren Öğrencilerin Sahip Olması Gereken Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerine Yönelik Görüş Belirleme Anketi” uygulamasına katılan öğretmenlerin sınıflarında eğitim alan ya da alacak olan gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklarla ilgili birinci ve ikinci öncelikli olarak belirttikleri beceriler belirlenmiştir. Bu beceriler, benzerliğine ve birbirini kapsama özelliğine göre araştırmacı tarafından birleştirilmiş ve sıralanmıştır. Bu beceriler incelendiğinde, öğretmenler tarafından birinci ve ikinci öncelikli olarak belirtilen bazı becerilerin her iki beceri grubunda da olduğu görülmektedir. Her iki beceri grubunda da yer alan beceriler Tablo 5’te sıralanmıştır.

Tablo 5.

Hem Birinci Hem de İkinci Öncelikli Olarak Belirtilen Beceriler

Hem birinci hem de ikinci öncelikli olarak belirtilen beceriler
1. Arkadaşları ile birlikte sorun çıkarmadan grup etkinliklerine katılma
2. Yönergeleri anlayıp yerine getirme
3. Öz bakım becerilerine sahip olma
4. Psikomotor gelişimini tamamlamış olma
5. Kendini ifade etme

-
6. Etkinliklere yeterli düzeyde dikkatini yöneltme
 7. Sınıf içinde uygun davranışlar gösterme
 8. Sınıf kurallarına uyma
 9. Verilen etkinliği uygun sürede ve şekilde tamamlama
 10. Gelişim düzeyine uygun bilişsel becerilere sahip olma
-

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenler tarafından belirtilen ve hem birinci hem de ikinci derecede öncelikli beceriler arasında yer alan ortak becerilerin listesi yer almaktadır. Beceriler listelenirken her iki liste de ayrı ayrı incelenmiştir. Ardında, her iki listedeki beceriler öncelik düzeyleri ve frekansları göz önünde bulundurularak en öncelikli olandan en az öncelikli olana doğru listelenmiştir. Buna dayalı olarak, ilk sırada “arkadaşları ile birlikte sorun çıkarmadan grup etkinliklerine katılma” becerisi, son olarak “gelişim düzeyine uygun bilişsel becerilere sahip olma” becerisi yer almıştır.

Alanyazın Taramasına Dayalı Olarak Okul Öncesi Eğitim Dönemindeki Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerinin Belirlenmesi

Okul öncesi dönemde gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların yerleştirileceği kaynaştırma ortamında sahip olması beklenen kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin neler olduğunu belirlemek ve bu becerileri öğretmek amacıyla çalışmalar yapılmıştır. Alanyazın taraması sonucunda ulaşılan beceriler ile anket uygulaması sonucunda öğretmenler tarafından belirtilen beceriler benzerlikler göstermektedir. Hem alanyazın taraması hem de öğretmen görüşleri sonucunda ulaşılan becerilerin alanyazında hangi çalışmalarda belirtildiği Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6.

Öğretmenler Tarafından Belirtilen ve Aynı Zamanda Alanyazında Yer Alan Becerilerin Yer Aldığı Çalışmalar

Hem öğretmenler tarafından belirtilen hem de alanyazında yer alan beceriler	Alanyazında becerilerin bulunduğu çalışmalar
Grup içinde ve bireysel etkinliklerde verilen yönergeleri takip etme	Chadwick ve Kemp, 2002; Chandler, 1993; Kemp ve Carter, 2005; Noonan ve McCormick 1993; Odom ve Bailey, 2001; Rule ve diğ., 1990; Sainato ve Lyon, 1989.

Grup etkinlikleri sırasında uygun biçimde oturma ve sırasını bekleme	Chandler, 1993; Odom ve Bailey, 2001; Sainato ve Lyon, 1989; Noonan ve diğ., 1992; Vincent ve diğ., 1980'den aktaran Noonan ve McCormick, 1993, s. 360)
Verilen etkinliği tamamlama	Chandler, 1993; Kemp ve Carter, 2005; Odom ve Bailey, 2001.
Bağımsız tuvalet ihtiyacını giderme	Chadwick ve Kemp, 2002; Chandler, 1993.
Etkinlikleri tamamlayacak yeterlikte konsantre olma,	Odom ve Bailey, 2001; Vincent ve diğ., 1980'den aktaran Noonan ve McCormick, 1993, s. 360).
Öğretmenleri ve akranları ile olumlu etkileşim kurmaya yeterli olabilecek sosyal becerilere sahip olma	Anderson-Inman, Paine ve Deuchman, 1984'ten aktaran Sainato ve Lyon, 1989, s. 308; Chandler, 1993; Noonan ve diğ., 1992; Rule ve diğ., 1990.
Basit problemleri çözme	Chandler, 1993; Odom ve Bailey, 2001.
Okul programına devam edebilmek için gerekli olan temel akademik becerilere sahip olma	Anderson-Inman, Paine ve Deuchman, 1984'ten aktaran Sainato ve Lyon, 1989, s. 308; Chandler, 1993.
Sürekli yönlendirmeye gerek duymadan çalışma	Kemp ve Carter, 2005; Odom ve Bailey, 2001.
Etkinliklere bağımsız olarak katılma	Chandler, 1993; Kemp ve Carter, 2005; Odom ve Bailey, 2001; Vincent ve diğ., 1980'den aktaran Noonan ve McCormick, 1993, s. 360).

Tablo 6'da 1980-2005 yılları arasında okul öncesi dönemde kaynaştırmaya hazırlık becerilerini belirlemeye yönelik on çalışma incelenmiştir. Bu çalışmalarda çok sayıda kaynaştırmaya hazırlık becerisi belirtilmiştir. Tablo 6'da öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenen becerilerin alanyazında hangi kaynaklar içinde yer aldığı tarih sıralaması göz önünde bulundurularak sıralanmıştır.

Alanyazında Yer Alan ve Anket Uygulaması Sonucunda Belirlenen Beceriler

Alanyazın taraması sonucunda ulaşılan ve anket sonucunda öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenen beceriler ayrı ayrı gözden geçirilmiştir. Ardından işlevsel olarak birbirine benzeyen beceriler bir araya getirilmiştir. Bu beceriler Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7.*Alanyazında Yer Alan ve Anket Uygulaması Sonucunda Belirlenen Beceriler*

Her iki grupta da yer alan ortak beceriler	
Alan yazında yer alan beceriler	Anket sonucunda ortaya çıkan beceriler
Grup içinde ve bireysel etkinliklerde verilen yönergeleri takip etme	Yönergeleri anlayıp yerine getirme
Grup etkinlikleri sırasında uygun biçimde oturma ve sırasını bekleme	Arkadaşları ile birlikte sorun çıkarmadan grup etkinliklerine katılma
Sınıf içinde düzeni takip ederek hareket etme + Bir etkinlikten diğerine geçerken sorun çıkarmama + Sınıf rutinlerine katılmak	Sınıf içinde uygun davranışlar gösterme + Sınıf kurallarına uyma
Verilen etkinliği tamamlama	Verilen etkinliği uygun sürede ve şekilde tamamlama
Bağımsız tuvalet ihtiyacını giderme	Öz bakım becerilerine sahip olma
Etkinlikleri tamamlayacak yeterlikte konsantre olma	Etkinliklere yeterli düzeyde dikkatini yöneltme
Öğretmenleri ve akranları ile olumlu etkileşim kurmaya yeterli olabilecek sosyal becerilere sahip olma	Sınıf düzeyine uygun sosyal becerilere sahip olma
Basit problemleri çözme + Okul programına devam edebilmek için gerekli olan temel akademik becerilere sahip olma	Gelişim düzeyine uygun bilişsel becerilere sahip olma
Sürekli yönlendirmeye gerek duymadan çalışma + Etkinliklere bağımsız olarak katılma	Verilen etkinliği uygun sürede ve şekilde tamamlama

Tablo 7’de alanyazında yer alan ve anket sonucunda belirlenen ve işlevsel olarak birbirine benzeyen beceriler birlikte gösterilmektedir.

Tartışma

Bu çalışmada, öncelikle okul öncesi dönemde kaynaştırma ortamına yerleştirilecek gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların sahip olmaları beklenen birinci ve ikinci derecede öncelikli becerilerin neler olduğunu öğretmen görüşlerine dayanarak belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın bulguları incelediğinde, uygulanan anketten elde edilen hem birinci hem de ikinci öncelikli olarak belirlenen kaynaştırmaya hazırlık becerileri şu şekilde sıralanmıştır: (i) Arkadaşları ile birlikte sorun çıkarmadan grup etkinliklerine katılma, (ii) yönergeleri anlayıp yerine getirme, (iii) özbakım becerilerine sahip olma, (iv) psikomotor gelişimini tamamlamış olma, (v) kendini ifade etme, (vi) etkinliklere yeterli düzeyde dikkatini yöneltme, (vii) sınıf içinde uygun davranışlar gösterme, (viii) sınıf kurallarına uyma, (ix) verilen etkinliği uygun sürede ve şekilde tamamlama ve (x) gelişim düzeyine uygun bilişsel becerilere sahip olma.

Yukarıda sıralanan ve öğretmenler tarafından belirtilmiş olan beceriler, kaynaştırmaya hazırlık becerilerini belirlemek üzere daha önceden yürütülmüş araştırmalarda belirlenen becerilerle benzerlik göstermektedir (Anderson-Inman, Paine ve Deuchman, 1984'ten aktaran Sainato ve Lyon, 1989, s. 308; Chadwick ve Kemp, 2002; Conn-Powers ve diğ., 1990; Fowler ve diğ., 1990; Hains, 1992; Kemp ve Carter, 2006; Noonan ve McCormick 1993; Noonan ve diğ., 1992; Rule ve diğ., 1990; Vincent ve diğ., 1980'den aktaran Noonan ve McCormick, 1993, s. 360).

Araştırmada anket uygulamasının ardından alanyazın taraması yürütülmüştür. Alanyazın taramasına dayalı olarak belirlenen ve anket sonucunda ortaya çıkan beceriler bir araya getirilmiştir. Bunlar; (i) yönergeleri anlayıp yerine getirme, (ii) arkadaşları ile birlikte sorun çıkarmadan grup etkinliklerine katılma, (iii) özbakım becerilerine sahip olma, (iv) derslik içinde uygun davranışlar gösterme ve (v) kendini ifade etme becerileri olarak sıralanmıştır.

Gelişimsel yetersizlik gösteren çocuğun hem okul öncesi eğitim sistemi içerisinde başarılı olmasını sağlamak hem de kaynaştırmaya uygulamalarına uyum sağlaması açısından kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin öğretiminin gerekliliğini gösteren çalışmalar yürütülmüştür. Özellikle bu çalışmada ele alınan becerilerin öğretimini destekleyen çalışmalar alanyazında yer almaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz: Grup içinde sunulan yönergeyi takip etme (Chandler, 1993; Chadwick ve Kemp, 2002; Foulks ve Morrow, 1989; Hains, 1992; Kemp ve Carter, 2006; Sainato ve Lyon, 1989; Noonan ve McCormick, 1993; Rule ve diğ., 1990); parmak kaldırma (Chadwick ve Kemp, 2002; Chandler, 1993; Conn-Powers et al., 1990; Noonan ve diğ., 1993; Odom ve Bailey, 2001; Salisbury ve Vincent, 1990; Vincent ve diğ., 1980'den aktaran Noonan ve McCormick, 1993, s. 360); kendini ifade etmeye yönelik beceriler (Anderson-Inman, Paine ve Deuchman, 1984'ten aktaran Sainato ve Lyon, 1989, s. 308; Chandler, 1993; Noonan ve diğ., 1992). Dolayısıyla

la bu araştırmada belirlenen kaynaştırmaya hazırlık becerileri gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların kaynaştırma ortamında başarılı olabilmesi için gerekli becerileri belirlemeye yönelik yürütülen araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın bulgularını incelediğimizde, öğretmenlerin görüşlerine dayanılarak belirlenen kaynaştırmaya hazırlık becerileri alanyazında yer alan becerilerle genel olarak tutarlılık göstermektedir. Ancak, anket sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin belirttiği bazı beceriler alanyazından farklılık göstermekte ya da alanyazında hiç belirtilmemektedir. Örneğin, öğretmenler tarafından birincil öncelikli olarak belirtilen “söylenileni anlama” becerisi alanyazında ayrıca ele alınmamış, bazı kaynaklarda ise “yönergeleri takip etme” becerisinin altında ele alınmıştır. Öğretmenler tarafından hem birinci hem ikinci öncelikli olarak belirtilen “öz bakım becerilerine sahip olma” becerisi yine alanyazında ayrıca belirtilmemiş, ancak bazı kaynaklarda sadece “bağımsız tuvalet ihtiyacını giderme” olarak yer almıştır. Yine öğretmenler tarafından birinci öncelikli olarak belirtilen “ilgili ve meraklı olma”, “çalışmaya istekli olma” ve “duygusal tepkilerde aşırılığın olmaması” becerileri alanyazında yer almamaktadır. Öğretmenler tarafından ikinci öncelikli olarak belirtilen becerilerden “saldırgan davranışlarının olmaması”, “çevresinin farkında olma”, “iyi ve kötüyü ayırt etme”, “kendine güvenli olma” ve “yemek ayırmama” becerileri alanyazında yer almamaktadır. Anket sonucunda ulaşılan bu beceriler öğretmenler tarafından kendi kişisel görüşlerine dayandırarak belirttikleri becerilerdir. Alanyazınla öğretmenlerini belirttiği becerilerin farklılığına, sosyal ve kültürel farklılıkların neden olduğu söylenebilir.

Alanyazını incelediğimizde, veriye dayalı, kaynaştırmaya hazırlık becerilerini öğretmen görüşlerine dayanarak belirleyen sadece bir çalışmaya rastlanmıştır (Chadwick ve Kemp, 2002). Karşılaşılan diğer kaynaklarda belirtilen kaynaştırmaya hazırlık becerileri sınıf gözlemlerine ya da uzman görüşlerine dayalı olarak belirlenmiştir. Bu açıdan baktığımızda hem öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, hem belirlenen bu becerilerin alanyazınla karşılaştırılması hem de belirlenen becerilerin etkili öğretim yöntemleri ile öğretilmesine yönelik planlanan bu çalışmanın alanyazını olumlu yönde destekleyeceği düşünülmektedir.

Eripek (2000), Türkiye’deki kaynaştırma uygulamalarına ilişkin yürütülen araştırmaları incelediği çalışmada, son yirmi yıl içerisinde gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların kaynaştırılması konusunda yapılan araştırmaları ele almıştır. Kaynaştırma ile ilgili yürütülen çalışmaları üç grup altında toplamıştır. Birinci grupta, öğretmenlerin gelişimsel yetersizlik

gösteren çocukların kaynaştırılmasına ilişkin görüş ve önerilerini belirleyen araştırmalar yer almaktadır. İkinci grupta kaynaştırma uygulamasının gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar yer almaktadır. Üçüncü grupta ise normal gelişim gösteren çocukların zihin engelli çocukların sosyal kabullerinde rol oynayan etmenleri inceleyen bir araştırmaya ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada, Türkiye’de kaynaştırma uygulamalarının gelişimsel yetersizlik gösteren çocuğu normal sınıfa yerleştirmekten öteye geçmesinde, kaynaştırma uygulamalarının yaygınlaşmasında yapılacak uygulamalı, deneysel çalışmaların oldukça önemli olduğu belirtilmiştir. Bu tür araştırmaların artırılmasını ve kaynaştırma model ve uygulamalarının etkilerinin çok yönlü incelenmesi de önerilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, bu araştırmanın gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların kaynaştırmaya hazırlanmasına ve uygulamaya yönelik bulgularının Türkiye’deki kaynaştırmaya ilişkin alanyazına katkı getirebileceği de söylenebilir.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin görüşleri belirlenmiş ve alanyazında yer alan beceriler ile birleştirilmiştir. Bu becerileri içeren bir paket program hazırlanıp kaynaştırma öncesinde gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklara uygulanabilir. Ayrıca kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin değerlendirilmesine, öğretiminin yapılmasına ve genellenmesine yönelik uygulama paketleri veya kontrol listeleri hazırlanıp özel eğitim öğretmenlerine ve/veya okul öncesi öğretmenlerine bu becerileri öğretmeleri için bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.

Araştırmanın bulgularına ve uygulama sırasında elde edilen deneyimlere dayalı olarak ileri araştırmalara yönelik öneriler şu biçimde sıralanabilir; Kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin farklı öğretim yöntemleri (video model, farklı yanlışsız öğretim yöntemleri) kullanılarak ve farklı araştırmacılarla (anne-babalar, öğretmen yardımcıları, okul öncesi öğretmenleri) yürütülmesinin etkililiği araştırılabilir.

Bu araştırmada kaynaştırmaya hazırlık becerileri öğretmen görüşleri belirlenerek ve alanyazında yer alan kaynaştırmaya hazırlık becerileri incelenerek belirlenmiştir. Gelişimsel yetersizlik gösteren çocukları kaynaştırma ortamında doğrudan gözleyerek bu becerileri belirlemeye yönelik gözlem araştırmaları yürütülebilir. Bu çalışmanın ilk aşamasında kaynaştırmaya hazırlık becerilerini belirlemek amacıyla öğretmen görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin belirttikleri becerileri etkileyen değişkenleri (eğitim geçmişleri, gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklara yaşadıkları sorunlar vb.) belirlemek amacıyla araştırmalar planlanabilir.

Determining the Preparatory Skills of Preschools Based on the Opinions of Teachers and Literature Review

*Serhat ODLUYURT**, *E. Sema BATU***

Abstract

The general purpose of the present study was to determine the preparatory skills of children with developmental disabilities based on the opinions of teachers and the literature. It was aimed to determine the highest priority and secondary level priority preparatory skills based on the opinions of the pre-school teachers. In order to reach this purpose, a survey was developed and administered to the preschool teachers working in schools. After completing the surveys, a literature review was conducted and the preparatory skills in the literature were determined. The similar skills mentioned by the teachers and found in the literature were grouped. The preparatory skills found in this study were similar to those found in the literature.

Key Words

Pre-school Education, Inclusion, Developmental Disabilities, Preparatory Skills.

* *Correspondence:* Assist. Prof. Dr. Serhat Odлуйurt, Anadolu University, Research Institute for the Handicapped 26470, Eskisehir/Turkey.
E-mail: syildirir@anadolu.edu.tr

** Assist. Prof. Dr. E. Sema BATU, Anadolu University, Research Institute for the Handicapped, 26470, Eskisehir/Turkey

Every individual needs to be educated in order to be a part of his/her environment. Just like normally developing children, children with developmental disabilities need to learn many different skills and behaviors in order to be independent in their environments. Early childhood years are especially very important for the individuals with developmental disabilities for them to be accepted among their normally developing peers (Avcı & Ersoy, 2002). Preschool years should be well planned for the children with developing disabilities (Varlier, 2004).

If children with developmental disabilities are recognized and placed in preschools to be trained professionally the negative effects of their situations can be minimized (Gomby, Lerner, Stevenson, Lewit, & Behrman, 1995; Schweinhart, Barnes, & Weikart, 1993 cited in Lerner, Lowenthal & Egan, 1998). Children with developmental disabilities face a difficulty while they are being placed into a regular preschool as inclusion students (Chandler, 1993).

Inclusion is placing children with exceptionalities into the least restrictive environments by providing the necessary support services (Kırcaali-İftar, 1992). One of the important aspects of successful inclusion is to determine and teach the preparatory skills to children with exceptionalities before placing them into the regular classes (Atwater, Orth-Lopes, Elliot, Carta, & Schwartz, 1994 cited in Jewett et al., 1998; Guralnick, 2001; Odom & Diamond, 1998).

In the related literature, the preparatory skills are being used as the classroom survival skills and are described as the social/behavioral and adaptive skills (Noonan, & McCormick, 1993; Rule, Fiechtl, & Innocenti, 1990; Salisbury & Vincent, 1990). When the child with developmental disabilities acquires these skills, this helps him/her be successful in the inclusion environment, adapt the group setting, learn new skills, and behaviors and gain new friends (Conn-Powers, Ross-Allen, & Holburn, 1990; Hains, 1992; Kemp, & Carter, 2006).

There are many research studies conducted to determine the critical skills in their new environments and teach them before placing the children into the regular classes (Anderson-Inman, Paine, & Deutchman, 1984 cited in Sainato, & Lyon, 1989; Conn-Powers et al., 1990; Fowler, Haines, & Rosenkoetter, 1990; Hains, 1992; Noonan et al., 1992; Rule et al., 1990; Vincent et al., 1980 cited in Noonan & McCormick, 1993).

Children should be taught how to reach natural reinforcers to help him/her generalize the learned skills into the natural environments (Cavallaro, & Haney, 1999; Klein, Cook, & Richardson-Gibbs, 2001). Different researchers suggested various ideas to determine the necessary skills for children with developmental disabilities in the inclusion environments. For example, Sainato and Lyon (1989) suggested making observations in the school environment while Rule and friends (1990) suggested teaching these skills by using effective reinforcers to the children. Besides, it can be said that by teaching the critical skills to children with developmental disabilities the child can easily get used to the environment and his/her friends in the natural environment (Guralnick, 2001; Hains, 1992).

Noonan and McCormick (1993) mentioned that the best people to determine the necessary skills for children to be included into the regular classes should be both the regular and special education teachers. Rule and friends (1990) suggested that the child should be prepared for the regular education class by making the program of the special education class gradually for the student until s/he is ready for the inclusion.

Hains (1992) conducted a study with 11 children with developmental disabilities aged 5-6 years old. The author taught attending to the activity and working independently to the children as the preparatory skills for inclusion. After teaching the skills, the author examined the effects of these skills on completing reading independently. On the other hand, Chadwick and Kemp (2002) conducted a study with 655 special education and preschool teachers by asking them to fill out a questionnaire in order to determine the preparatory skills for the regular classes. Lastly, Kemp and Carter (2005) mentioned the preparatory skills for successful inclusion for children with developmental disabilities.

Inclusive environments in preschool years provide children with developmental disabilities opportunities to gain academic skills faster, and also to learn social, communication, and motor skills by modeling their normally developing peers (Conn-Powers et al., 1990; Kemp, 2003; Odom, & Diamond, 1998). Although the preparatory skills are given great importance in the literature, it is not seen as so important in Turkey yet. This frequently causes difficulties for children with developmental disabilities in the inclusion environments. Depending on the need for such studies in the country, the present study was planned.

The general purpose of the present study was to determine the preparatory skills of preschools based on the opinions of teachers and literature review. Depending on this general purpose, the following research questions were addressed:

1. What were the skills with highest priority regarding the inclusion of children with developmental disabilities?
2. What were the skills with secondary level priority regarding the inclusion of children with developmental disabilities?
3. Were there any similarities between the preparatory skills that the teachers mentioned and the literature?

Method

The study was conducted descriptively via administering surveys to the participants. Descriptive studies aim to describe the situation at the time that the research was conducted (Creswell, 2005).

Participants

The study was conducted with 48 preschool teachers who were volunteered to be the participants of the study. All the participants were women. Thirty three of the teachers were graduated from four year faculties, seven were graduated from the distance education preschool teacher training program, and the rest had two year degrees from faculties of education.

Data Collection Material

A questionnaire was prepared by following the rules of survey preparation. The questionnaire consisted of nine closed-ended and three open-ended questions.

Data Collection

Data were collected by the first author by visiting the schools of the teachers and asking the questions orally. The answers of the participants were marked or written on the questionnaires by the first author.

Data Analysis

The surveys were read by the authors and a draft interview coding form was developed. After developing the draft interview coding form, the appropriate items were marked for each participant on every question by the authors independently. After markings were completed, the markings were compared by the researchers in order to examine the consistency between the researchers. Depending on the discussions, some changes were realized on the coding form. In order to determine the inter-raters reliability, all the surveys were read and categories were marked for all the questions of the participants by the researchers independently (Richards, et al., 1999; Tekin & Kırcaali-İftar, 2004). The reliability for the highest priority skills was between 84% and for the secondary level priority skills was 86%.

Results

Depending on the data collected from the participants of the study, the highest priority and second level priority skills were; *(i)* attending to the group activities, *(ii)* following the directions, *(iii)* having the self-help skills, *(iv)* completing the motor skills, *(v)* expressing him/herself, *(vi)* paying attention to the activities, *(vii)* showing appropriate behaviors in the class, *(viii)* obeying the rules of the classroom, *(ix)* completing the activity appropriately, and *(x)* having cognitive skills appropriate for his/her development.

The skills which were reported to be important by the participants of the study were found to be critical skills in the related research studies as well (Anderson-Inman et al., 1984 cited in Sainato & Lyon, 1989; Chadwick & Kemp, 2002; Conn-Powers et al., 1990; Fowler et al., 1990; Hains, 1992; Kemp & Carter, 2006; Kemp & Carter, 2000; Noonan & McCormick, 1993; Rule et al., 1990; Vincent et al., 1980 cited in Noonan & McCormick, 1993).

In the present study, after collecting the data from the participant teachers, a literature review was conducted by the researchers in order to find the critical skills in the related literature. The skills found in the literature and the skills mentioned by the participants were put together and a list was constructed as: *(i)* following the directions, *(ii)* attending to the group activities, *(iii)* having the self-help skills, *(iv)* showing appropriate behaviors in the class, and *(v)* expressing him/herself.

There are a number of studies showing the need for teaching the critical skills before placing the child with developmental disabilities into the inclusion environments. There are also studies which show the importance of the skills especially found to be essential for children with developmental disabilities in the literature. These studies can be grouped as: following the directions in the group activities (Chandler, 1993; Chadwick & Kemp, 2002; Foulks & Morrow, 1989; Kemp & Carter, 2006; Sainato & Lyon, 1989; Noonnan & McCormick, 1993). Hains, 1992; Rule et al., 1990), raising hand to get permission for doing the activities, talk in the class, etc. (Chadwick & Kemp, 2002; Kemp & Carter, 2000; Chandler, 1993; Conn-Powers et al., 1990; Noonnan & McCormick, 1993; Odom & Bailey, 2001; Salisbury & Vincent, 1990; Vincent et al., 1980 cited in Noonnan & McCormick, 1993; expressing him/herself (Anderson-Inman et al., 1984 cited in Sainato, & Lyon, 1989; Chandler, 1993; Noonan et al., 1992). When the literature was reviewed, only one research study was found which examined the opinions of teachers about the critical skills (Chadwick & Kemp, 2002). Also, Eripek (2000) conducted a meta-analysis on the studies about inclusion in the last 20 years.

As a result, it is hoped that the present study will extend the literature about the critical skills to be taught before placing children with developmental disabilities into regular classes. It can be said that it is very essential for these children to be placed after they are taught the critical skills in the special education environment by the special education teachers.

References/Kaynakça

- Avcı, N. ve Ersoy, Ö. (2002). Okulöncesi dönemde entegrasyonun önemi ve uygulamalarda dikkat edilecek noktalar. *Milli Eğitim*, 144, 68-70.
- Cavallaro, C. C., & Haney, M. (1999). *Preschool inclusion*. Baltimore, MD: Paul Brokes Publishing.
- Chadwick, D., & Kemp, C. (2002). Critical factors of succesful transition to mainstream kindergarten for children with disabilities. *Australian Journal of Special Education*, 26, 50-68
- Chandler, L. K. (1993). Steps in preparing for transition. *Teaching Exceptional Children*, 25, 52-55.
- Conn-Powers, M., Ross-Allen, J., & Holburn, S. (1990). Transition of young children into the elementary education mainstream. *Topics in Early Childhood Special Education*, 9, 91-105.
- Creswell, J. W. (2005). *Educational research planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (2nd Edt.). Columbus, Ohio, OH: Merrill Prentice Hall.
- Eripek, S. (2000). Türkiye'de zihin engelli çocukların kaynaştırılmalarına ilişkin olarak yapılan araştırmaların gözden geçirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 95-104.
- Foulks, B., & Morrow, R.D. (1989). Academic survival skills for the young child at risk for school failure. *Journal of Educational Research*, 82, 158-165
- Fowler, S. A., Haines, A. H., & Rosenkoetter, S. E. (1990). The transition between early intervention services and preschool services: Administrative and policy issues. *Topics in Early Childhood Special Education*, 9, 55-65.
- Guralnick, M. J. (2001). *Early childhood inclusion focus on change*, Baltimore, Maryland, MD: Paul Brokes Publishing.
- Hains, A. H. (1992). Strategies for preparing preschool children with special needs for the kindergarten mainstream. *Journal of Early Intervention*, 16, 320-333.
- Jewett, J., Tertell, L., King-Taylor, M., Parker, D., Tertell, L., & Orr, M. (1998). Four early childhood teachers reflect on helping children with special needs make transitions to kindergarten. *The Elementary School Journal*, 98, 329-338.
- Klein, D., Cook R. E., & Richardson-Gibbs, A. M. (2001). *Strategies for including children with special needs in early childhood settings*. New York, NY: Delmar Thomson Learning.
- Kemp, C. (2003). Investigating the transition of young children with intellectual disabilities to mainstream classes: An Australian perspective. *International Journal of Disability Development and Education*, 50, 404-433.
- Kemp, C., & Carter, M. (2000). Demonstration of classroom survival skills in kindergarten: A five year transition study of children with intellectual disabilities. *Educational Psychology*, 20, 394-411.
- Kemp, C., & Carter, M. (2005). Identifying skills for promoting succesful inclusion in kindergarten. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 30, 31-44.

- Kemp, C., & Carter, M. (2006). Active and passive task related behavior, direction following and the inclusion of children with disabilities. *Education and Training in Developmental Disabilities, 41*, 14-27.
- Kırcaali-İftar, G. (1992). Özel eğitimde kaynaştırma. *Eğitim ve Bilim, 16*, 45-50.
- Lerner, J. W., Lowenthal, B., & Egan, R. (1998). *Preschool children with special needs children at risk children with disabilities*. Boston; MA: Allyn and Bacon.
- Noonan, M. J., Ratokalau, N.B., Lauth-Torres, L., McCormick, L., Esaki, C.A., & Calybaugh, K.W., (1992). Validating critical skills for preschool success. *Infant-Toddler Intervention, 2*, 187-20
- Noonan, M. J., & McCormick, L. (1993). *Early intervention in natural environments methods & procedures*. California, CA: Brooks/Cole Publishing.
- Odom, S. L., & Bailey, D. (2001). Inclusive preschool programs: Classroom ecology and child outcomes. In Guralnick, M. (Ed.), *Early childhood inclusion, focus on change* (pp. 112). Baltimore, Maryland, MD: Paul Brokes Publishing.
- Odom, S. L., & Diamond, K. E. (1998). Inclusion of young children with special needs in early childhood education: The research base. *Early Childhood Research Quarterly, 13*, 3-25.
- Richards, S. B., Taylor, R.L., Ramasamy, R., & Richards R.Y. (1999), *Single Subject Research Applications in Educational and Clinical Settings*. California; Wadsworth Thompson Learning
- Rule, S., Fiethcl, B., & Innocenti, M. (1990). Preparation for transition to mainstreamed post-preschool environments: Development of a survival skills curriculum. *Topics in Early Childhood Special Education, 9*, 79-90.
- Sainato, D. M., & Lyon, S. R. (1989). Promoting successful mainstreaming transition for handicapped children. *Journal of Early Intervention, 13*, 305-314.
- Salisbury, C. L., & Vincent, L. J. (1990). Criterion of the next environment and best practices: Mainstreaming and integration 10 years later. *Topics in Early Childhood Special Education, 10*, 78-89.
- Tekin, E. ve Kırcaali-İftar, G. (2004). *Özel eğitimde yanlışsız öğretim yöntemleri* (2. baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Varlier, G. (2004). *Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin kaynaşturmaya ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

EK 1

Değerli Meslektaşım,

Bu anket uygulamasının amacı, sınıfınızda eğitim alan veya alacak olan gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların sahip olmasını beklediğiniz becerilere yönelik görüşlerinizi belirlemektir. Örneğin, sınıfınıza Down Sendromlu bir öğrenci kaynaştırıldığında, bu öğrencinin hangi becerilere sahip olmasını arzu edersiniz? Sizden alınacak bu bilgiler, gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların yeni eğitim alacakları sınıfa uyumları için gerekli becerilerin öğretimine yönelik planladığımız araştırmanın temelini oluşturacaktır. Görüşleriniz, araştırmamızın sağlıklı yürümesi ve özel eğitim alanına katkı getirmesi açısından oldukça önemlidir. Ankete katılımınız gönüllülük ilkesine dayanmaktadır.

Cevaplarınızın gizliliğinden ve isimlerinizin açıklanmayacağından kesinlikle emin olabilirsiniz. Çalışma ile ilgili olarak aklınıza gelebilecek tüm soruları cevaplamaktan ve ayrıca istediğiniz takdirde anket sonuçlarını çalışma bitiminde sizinle paylaşmaktan büyük mutluluk duyacağım.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla

Arş. Gör. Serhat YILDIRIM

Anadolu Üniversitesi

Engelliler Araştırma Enstitüsü

26470 ESKİŞEHİR

Tel.: 0-222-335 05 80/5280

ANKET

Mezun olduğunuz üniversite ve program:.....

Mezuniyet yılınız:

Kaç yıldır okul öncesi öğretmenliği yapıyorsunuz?

.....

1. Öğreniminiz sırasında gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların eğitimine yönelik eğitim aldınız mı?

Evet () Hayır ()

2. Eğer aldıysanız ne olduğunu belirtir misiniz?

.....

.....

.....

3. Hizmet içi eğitim kapsamında gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklara yönelik eğitim aldınız mı?

Evet () Hayır ()

4. Eğer aldıysanız ne olduğunu belirtir misiniz?

.....

.....

.....

5. Sınıfınızda gelişimsel yetersizlik gösteren çocuk/çocuklar var mı?

Evet () Hayır ()

Yanıt "Evet" ise devam edilecek, "Hayır" ise 9. sorudan devam edilecek.

6. Sınıfınızdaki gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların hangi özür grubunda olduklarını belirtir misiniz? (Birden fazla işaretleme yapılabilir.)

Zihinsel Yetersizlik () Ortopedik Yetersizlik () Otizm ()

Özel Öğrenme Güçlüğü () İşitme Yetersizliği () Dil ve Konuşma Güçlüğü ()

Görme Yetersizliği () Üstün veya Özel Yetenek ()

7. Gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklar ile ilgili olarak destek hizmet aldınız mı?

Evet () Hayır ()

8. Eğer destek hizmet aldıysanız, hangi tür olduğunu işaretler misiniz? (Birden fazla işaretleme yapılabilir.)

Sınıf-içi yardım () Özel eğitim danışmanlığı () Kaynak oda () Diğer ()
Belirtiniz.....

9. Sınıfınıza yerleştirilen gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların akademik, sosyal ve davranışsal özelliklerine ilişkin bilgi sahibi misiniz?

Evet () Hayır ()

10. Eğer yanıtınız evetse, bu bilgiyi nereden edindiniz?

RAM () Üniversite () Özel eğitim kurumları () Diğer ()

MEB () Kendi çabamla edindim (kitaplar, dergiler, TV vb.)

Belirtiniz.....

11. Sınıfınızda eğitim alan ya da alacak olan gelişimsel yetersizlik gösteren çocukların sınıfınıza daha kolay uyum sağlayabilmesi için birinci derecede önemli olduğunu düşündüğünüz üç beceriyi sıralar mısınız?

-
-
-

12. Yukarıda sıraladığınız üç beceri kadar olmasa da, ikinci derecede önemli olduğunu düşündüğünüz diğer üç beceriyi sıralar mısınız?

-
-
-

13. Verdiğiniz cevaplara ek olarak belirtmek istediğiniz görüş ve önerileriniz var mı?

-
-
-
-
-

